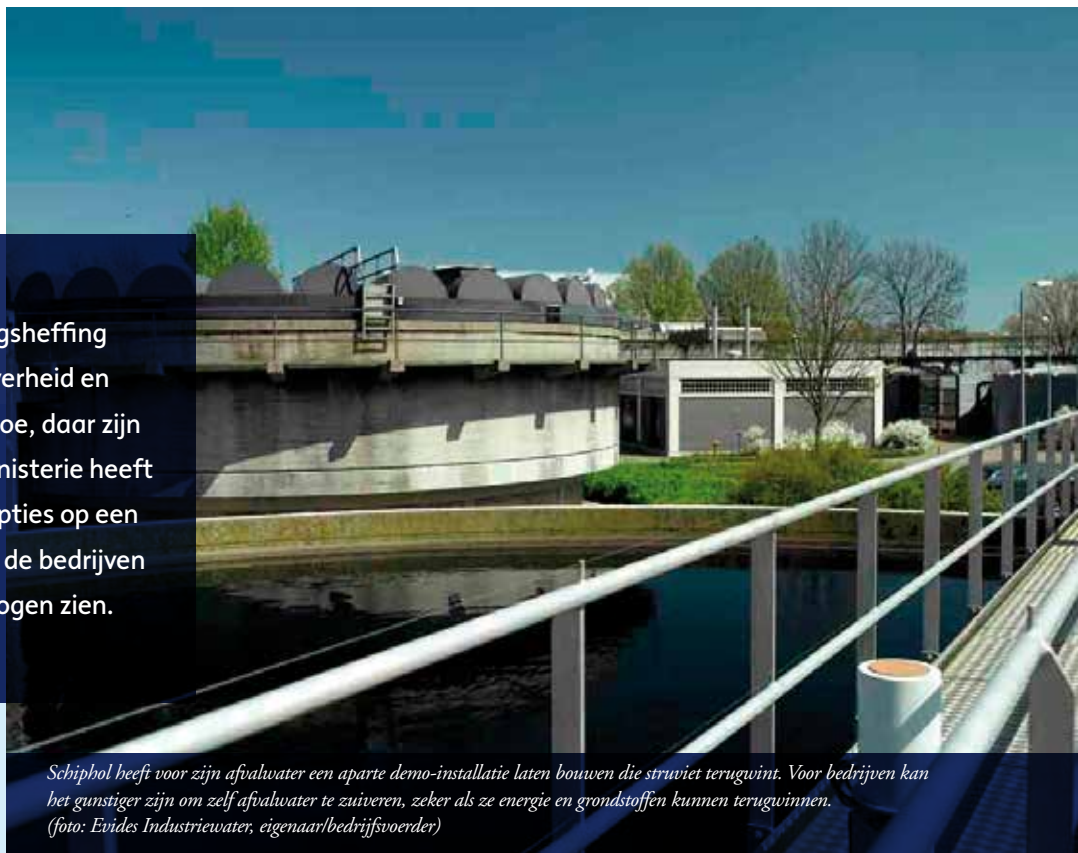

Het vaststellen van de zuiveringsheffing moet op de helling, daar zijn overheid en industrie het over eens. Maar hoe, daar zijn de partijen nog niet uit. Het ministerie heeft in een eerste verkenning drie opties op een rij gezet, maar een ronde langs de bedrijven leert dat zij nog veel haken en ogen zien.

*Schiphol heeft voor zijn afvalwater een aparte demo-installatie laten bouwen die struïet terugwint. Voor bedrijven kan het gunstiger zijn om zelf afvalwater te zuiveren, zeker als ze energie en grondstoffen kunnen terugwinnen.
(foto: Evides Industrierwater, eigenaar/bedrijfsvoerder)*

Bedrijven kritisch over eerste verkenning nieuwe zuiveringsheffing

‘Maatwerk heeft de voorkeur’

Door Rob Schoon

De zuiveringsheffing ligt sinds een aantal jaren onder vuur. Niet de heffing op zich, waarmee de waterschappen de zuivering van het afvalwater bekostigt, maar vooral de manier waarop die voor de industrie wordt bepaald. De kosten, gebaseerd op de samenstelling van het geloosde afvalwater, kunnen zo hoog oplopen dat een bedrijf ervoor kiest zijn afvalwater zelf te zuiveren. En dat is voor het waterschap weer een probleem, want zijn zuiveringsinstallatie is afgestemd op de verwachte stroom aan afvalwater, en daarmee ook de kosten.

Financieel voordeel

De huidige methodiek om de zuiveringsheffing vast te stellen is gebaseerd op de hoeveelheid oxideerbaar organisch materiaal (uitgedrukt als chemisch zuurstofverbruik, CZV), organisch stikstof en ammonium (uitgedrukt als Kjeldahl stikstof, Kj-N) per etmaal. De zuiveringsheffing wordt uitgedrukt in vervuilingseenheden. Doordat de kosten voor het zuiveren verschillen, hanteert elk waterschap een eigen tarief voor de zuiveringsheffing, variërend tussen 45 en

92 euro per vervuilingseenheid (2014).

Het afvalwater van sommige bedrijven bevat veel oxideerbaar organisch materiaal, waardoor zij een forse zuiveringsheffing moeten betalen. Voor hen kan het aantrekkelijk zijn het afvalwater zelf (deels) te zuiveren dan dat te laten doen door een rioolwaterzuiveringsinrichting. Zeker als uit het afvalwater energie en grondstoffen kunnen worden teruggewonnen, wint het bedrijf er niet alleen financieel mee, maar scoort het ook nog eens op het ‘groene’ vlak.

Afnemend rendement

Voor een waterschap is dit scenario echter lang niet altijd gunstig, want als een industriële onderneming afhaakt neemt de hoeveelheid organisch materiaal in het binnenkomende afvalwater op zijn rwzi af en daalt het zuiveringsrendement. De zuivering is immers ontworpen op basis van in het verleden vastgestelde hoeveelheden vervuiling. De kosten voor het zuiveren dalen niet evenredig met de afname van de hoeveelheid organisch materiaal, want er kan overcapaciteit op de rwzi ontstaan. En als de zuiveringskosten niet verder dalen, krijgen de

INDUSTRIEWATER

De rioolwaterzuivering in Amsterdam-West. Waterschappen houden bij de investeringen in de zuiveringinstallaties rekening met de te verwachten aanvoer van afvalwater van huishoudens en bedrijven. (foto: Waternet)

achterblijvende lozers – huishoudens en overige bedrijven – op termijn een hogere rekening gepresenteerd. Via de zogenoemde anti-afhaakregeling konden waterschappen in dergelijke gevallen een bedrijf een individuele korting op de zuiveringsheffing geven om zo de gezamenlijke lastenstijging in de hand te houden. Daarnaast investeren de waterschappen volop in het ombouwen van hun zuiveringen, om de vervuiling in het afvalwater zoveel mogelijk energie en grondstoffen (bijvoorbeeld fosfor) te kunnen terugwinnen.

Verkapte staatssteun

De Europese Commissie zag de anti-afhaakregeling, door de in 2002 verleende ontheffing voor tien jaar, als een soort verkapte staatssteun voor de betreffende bedrijven en verbood deze regeling vanaf 2012. Dat was voor het ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M) het sein de zuiveringsheffing op de schop te nemen. “De staatssecretaris heeft destijds, op verzoek van de waterschappen, in Brussel een verlenging van de anti-afhaakregeling in gang gezet”, zegt Peter Regoort van I&M. “Parallel is gezocht naar een methodiek van vaststelling van de zuiveringsheffing waarbij afvalwater meer als bron van energie en grondstoffen moet worden gezien en waarbij de heffing is gebaseerd op werkelijke kosten van zuivering.”

Verlenging

Het eerste resultaat van de parallelle aanpak was dat de Europese Commissie in 2013 instemde met verlenging van de anti-afhaakregeling met tien jaar. In april 2014 volgde het tweede resultaat, de uitkomsten van de verkenning. Regoort benadrukt dat het uitgangspunt van de verkenning niet wezenlijk anders is dan bij de huidige systematiek: “Het belangrijkste uitgangspunt is, net als in de huidige methodiek, dat de vervuiler betaalt. We voegen daar de kosten die samenhangen met het zuiveren als element aan toe. De zuiveringskosten zullen (in de toekomst) veranderen door omzetting

van organisch materiaal in energie of het terugwinnen van grondstoffen. Het is wenselijk dat de nieuwe methodiek hierop inspeelt.”

Drie varianten

In opdracht over het ministerie heeft RoyalHaskoningDHV de verkenning voor een gemoderniseerde zuiveringsheffing uitgevoerd. Het adviesbureau kwam in zijn rapport met drie varianten voor de berekening. De eerste is dat de kostenveroorzaker betaalt, de tweede is een bonus-malusregeling en de derde gaat uit van maatwerk. Bij de eerste optie blijft de hoeveelheid CZV een maatstaf voor vaststelling, maar daar komen de parameters totaal stikstof (som van Kj-N, nitraat en nitriet) en totaal fosfor bij. Bovendien wordt ook het maximale uurdebiet in de berekening meegenomen. De bedrijven betalen een zuiveringsheffing die wordt berekend op basis van de hoeveelheid, het debiet en de mate van vervuiling van het door hen geloosde afvalwater. In de praktijk betekent dat nog steeds de kosten stijgen als er meer vervuiling naar de zuivering wordt afgevoerd. De tweede optie is afgeleid van de in Vlaanderen gehanteerde methodiek. Naast de parameters van de eerste optie telt ook het biochemisch zuurstofverbruik (BZV) mee. De bonus-malus betekent dat er een korting of een toeslag wordt berekend op basis van de samenstelling van het afvalwater. Dat houdt in dat bedrijven met een lozing van (zeer) goed verwerkbaar afvalwater naar verhouding minder betalen en bedrijven die slecht verwerkbaar afvalwater lozen meer. Maatwerk, optie nummer drie, betekent dat er geen vaste formule wordt gehanteerd voor de berekening van de heffing. Regoort stelt dat maatwerk los kan worden gezien, maar ook als aanvulling of als vangnet naast de andere twee opties. Waterschappen hebben bij deze optie de mogelijkheid de heffing op vraag en aanbod af te stemmen. Zo kan bij een tot energie- en grondstoffenfabriek omgevormde zuivering het lozen van bijvoorbeeld warmte en fosfaat minder zwaar worden belast, omdat dit gunstig is voor deze zuivering. Deze variant

Peter Regoort (I&M):

'De vervuiler betaalt blijft het uitgangspunt van de zuiveringsheffing. We voegen daar de kosten die samenhangen met het zuiveren als element aan toe'

Roy Tummers (VEMW):

'Verkenning is goede, eerste stap in richting van een moderne zuiveringsheffing'

Johan Raap (Royal Cosun):

'Het gaat – weer – te veel over kosten. In de verkenning blijven mogelijkheden voor technologie en samenwerking onderbelicht'

vraagt inspanning van de waterschappen en overleg met de bedrijven. Het nadeel van maatwerk is dat het fiscaal-juridisch nog wel risico's met zich meebrengt.

Gemiste kans

In een eerste reactie op de gepresenteerde opties spreekt Johan Raap van een gemiste kans, maar hij heeft nog hoop. De milieutechnoloog van Royal Cosun en deeltijd lector bio-based economy bij Avans Hogeschool had graag meer duurzaamheidsaspecten in de verkenning gezien. "Het gaat – weer – te veel over de kosten. Natuurlijk zijn die belangrijk, maar de mogelijkheden op gebied van technologie en samenwerking vind ik onderbelicht in de verkenning. Vooral in de samenwerking is veel vooruitgang te boeken in de behandeling van afvalwater binnen de hele keten en met alle betrokken partijen, dus waterschappen en industrie en onderzoekers."

Een wijziging ten opzichte van de huidige zuiveringsheffing zijn de opname van totaal stikstof (som van Kj-N, nitriet en nitraat) en totaal fosfor in de berekeningen. "Die zijn opgenomen omdat deze stoffen, volgens RoyalHaskoningDHV, kosten veroorzaken bij het zuiveren", licht Regoort toe. Een standpunt dat Johan Raap gedeeltelijk tegenspreekt. "Voor fosfor kan ik er grotendeels in meegaan. Nitraat in de heffing meenemen bij lozing op een riool gaat me echter te ver. In het riool wordt dit al veelal omgezet tot stikstofgas voordat het de zuivering bereikt. In het verleden uitgevoerd onderzoek toonde zelfs aan dat dosering van nitraat in riolen een gunstig effect heeft voor het riool. Het opnemen van nitraat in de berekening betekent dat bedrijven betalen voor een verbinding die gunstig is voor het riool en geen kosten veroorzaakt voor de zuivering."

Roy Tummers van VEMW, belangenbehartiger van de industriële watergebruiker, stelt dat voor hem maatwerk de voorkeur geniet. "De studie is een goede eerste stap richting modernisering van de zuiveringsheffing en levert goede aanknopingspunten voor het vervolgtraject. Optie

3 is wat ons betreft het uitgangspunt, waarbij de kostenveroorzaking – optie 1 – uiteraard belangrijk blijft. Ook zouden we graag zien dat meer wordt gekeken naar een ketenbenadering en integrale duurzaamheid want die inzichten zijn onderbelicht in de voorliggende studie. We willen ook dat de waterschappen de zuivering van hun afvalwater op een bedrijfsmatiger leest schoeien. Van daaruit kunnen zakelijke overeenkomsten met bedrijven worden gesloten waarin van geval tot geval wordt bekeken wat de duurzaamste en doelmatigste optie is."

In het rapport wordt slechts globaal ingegaan op de consequenties van de opties voor de waterschappen, de industrie en de overige lozers (bijvoorbeeld huishoudens). "De voorliggende opties worden in een vervolgstudie nader uitgewerkt", aldus Regoort. "Met als voornaam aandachtspunt de consequenties voor de diverse belanghebbenden. Denk hierbij aan eventuele lastenverschuivingen, de mate van aan- of afhaken van bedrijven, maar ook de effecten op energie- en grondstoffenterugwinning. Indien nodig kunnen de opties dan worden aangepast totdat er een kansrijke variant is ontwikkeld."

Raap vindt ook het aspect 'dun water' in de studie onderbelicht. "Het meeste echt dunne water is afkomstig van hemelwater in gemeentelijke gemengdrioolstelsels. Een aanzienlijk deel van de kosten die waterschappen moeten maken wordt veroorzaakt door het hemelwater dat naar de rwzi wordt afgevoerd. Helaas valt dit weer buiten de scope van dit onderzoek."

Raap en Tummers zouden graag zien dat de opmerkingen van de industrie worden meegenomen om te komen tot een bredere kijk dan alleen die van de waterschappen. De huidige zuiveringsheffing is opgenomen in de Waterschapswet. Een definitieve variant dient via een wetswijziging door de Tweede en Eerste Kamer te worden behandeld en vastgesteld. Een naar verwachting lang traject met de nodige hobbels. "We werken samen met de waterschappen en het bedrijfsleven hard aan het vervolgtraject, maar ik verwacht niet dat de daadwerkelijke invoering voor 2017 zal plaatsvinden", voorspelt Regoort. ♦